

Nedostaci Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji

Prvi utisak je da je Zakon preširokog opsega. Shodno tome, postoji opasnost da se novoosnovana Državna revizorska institucija optereti aktivnostima koje troše vreme i od manjeg su značaja, a da pravi cilj – kontrola i upotreba novca dobijenog od poreznih obveznika – ostane neostvaren. Ova činjenica je posebno očigledna u dva ključna člana ovog Zakona – člana 9., koji definiše predmet revizije, i člana 10., u kom je navedena lista subjekata revizije.

Pre svega, član 9. predviđa da Institucija kontroliše čitav sistem finansijskog upravljanja, što uključuje ne samo budžetske prihode i rashode, već i fondove socijalnog i penzionog osiguranja. Institucija je takodje obavezna da stalno proverava sistem finansijskog upravljanja i kontrole budžetskog sistema i sistema ostalih organa i organizacija koji su subjekt revizije, uključujući i unutrašnju kontrolu i reviziju. Kako je širok spektar korisnika budžetskih sredstava, ovi zadaci prevazilaze moć jedne institucije. Pored toga, Institucija mora da se bavi i pitanjem svrsishodnosti raspolaganja javnim sredstvima, što je veoma diskutabilno pitanje koje otvara mogućnost za arbitrarno odlučivanje.

Interesantno je da nema vremenskog ograničenja za obradjivanje slučajeva, budući da je Institucija ovlašćena da revidira sva prošla, tekuća ili buduća akta koja se odnose na poslovanje korisnika budžetskih sredstava.

U članu 10. Zakon daje Instituciji ovlašćenja nad bukvalno čitavim finansijskim sistemom. Institucija treba da proverava direktne i indirektne korisnike budžetskih sredstava, ali takodje i:

- javna preduzeća (elektrodistribuciju, proizvodnju i distribuciju nafte i gasa, rečni i železnički saobraćaj, komunalne službe i dr.), koja sklapaju poslovne ugovore sa velikim brojem privrednih subjekata;
- privatna preduzeća koja koriste javna sredstva (širok spektar poljoprivredne proizvodnje);
- privatna preduzeća u kojima država ima udeo bez obzira na veličinu udela (preko 1000 kompanija, u kojima, u nekim slučajevima, država ima zanemarljiv udeo od 2 procenta ili čak i manje);

- Narodnu banku Srbije u delu koji se odnosi na korišćenje javnih sredstava i poslovanje sa državnim budžetom;
- političke partije koje podležu javnom finansiranju;
- korisnike inostranih zajmova ili donacija;
- nevladine organizacije;
- kao i svim drugim subjektima koji koriste državnu imovinu i/ili sredstva (nebrojen broj zakupaca državnog poslovnog prostora – npr. postoji državni monopol nad gradskim građevinskim zemljištem).

Tako veliki broj subjekata koji mogu da se nadju u programu revizije Institucije (ustvari, član 35. obavezuje Instituciju da izvrši reviziju velikog dela gore navedene liste), će nepotrebno opteretiti kapacitete Institucije i smanjiti njenu mogućnost da nadgleda državne finansije.

Očigledno da Institucija sa ovako velikim ovlašćenjima neće biti zaštićena od političkog uplitanja. Članovi Upravnog odbora (Savet) ovog samostalnog i nezavisnog državnog organa (član 3.) biraju se na plenarnoj sednici Skupštine, prema listi kandidata koju utvrđuje nadležni odbor Skupštine (član 19.). Međutim, članovi Saveta mogu da budu razrešeni mandata na inicijativu najmanje 20 narodnih poslanika ili na inicijativu nadležnog odbora Skupštine (član 23.). Očigledno je da će trenutna većina u Parlamentu odlučivati o izboru i razrešenju članova Saveta. Ovi članovi će se birati u skladu sa partijskom pripadnošću, i radiće pod stalnim pritiskom od potencijalnog ponižavajućeg razrešenja u svakoj situaciji u kojoj otkriju nešto nepovoljno po partije na vlasti. Njihova nezavisnost će biti ozbiljno ugrožena nedostatkom institucionalne zaštite.